

บทที่ ๒

ความเป็นมาของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทย

จุดเริ่มต้นที่สำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยทั่วไปเกิดมาจากความจำเป็นที่จะต้องช่วยเหลือประชาชนผู้บริโภคสินค้าสัตว์น้ำ ที่อยู่กระจัดกระจายตามภาคต่างของประเทศไทย ขณะที่เกิดความยากลำบากในการแสวงหาอาหารประเภทเนื้อและปลาน้ำจืดภายในประเทศ จึงทำให้ราคาสินค้าดังกล่าวมีราคาสูงขึ้นในทางตรงข้าม อาหารทะเลนั้น มนุษย์สามารถแสวงหาได้โดยไม่ยากนัก เพียงแต่ลงทุนต่อเรือและเสียค่าโสหุ้ยอื่น ๆ อีก ก็สามารถได้มาซึ่งสินค้าดังกล่าวได้ ลักษณะที่สำคัญของการลงทุนทางด้านประมงก็คือ จะก่อให้เกิดการประหยัดภายนอก (External economy) ซึ่งผู้ลงทุนจะได้รับประโยชน์ เนื่องจากไม่ต้องไปเลี้ยงสัตว์น้ำเอง หากแต่มีอยู่แล้วในทะเล และการประหยัดภายนอกนี้มีแนวโน้มที่จะทำให้เอกชนทำการลงทุนเพิ่มขึ้นในทุกอุตสาหกรรมด้วย

อุตสาหกรรมท่องเที่ยว เป็นธุรกิจที่อยู่กึ่งกลางระหว่างผู้ผลิตสินค้าสัตว์น้ำกับผู้บริโภคสินค้าดังกล่าว การซื้อ เรือให้ เข้าบริการท่องเที่ยวจึงเป็นการช่วยเหลือผู้ผลิตในการรักษาเสถียรภาพของราคาสินค้าได้ ส่วนผู้บริโภคจะมีหลักประกันว่าสามารถหาสินค้าสัตว์น้ำที่มีคุณภาพมาบริโภคได้ตามอัธยาศัย ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า ผู้ลงทุนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะได้รับประโยชน์ในรูปของการประหยัดภายนอกและประหยัดภายใน (External and Internal economy) กล่าวคือ เมื่อการประมงขยายตัวเพิ่มขึ้นปริมาณสัตว์น้ำในตลาดก็มีมากขึ้น อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสามารถได้รับประโยชน์ โดยการซื้อปลาประเภทต่าง ๆ มาเก็บรักษาไว้ และนำมาจำหน่ายในยามขาดแคลนต่อไป สำหรับการประหยัดภายในนั้นได้แก่ความสามารถในการจัดการเพื่อให้บริการแก่ผู้บริโภคและผู้ผลิต เช่น การเก็บรักษาสินค้าสัตว์น้ำ และการผลิตน้ำแข็งออกจำหน่าย เป็นต้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๗ เป็นต้นมา

การประมงของประเทศไทยได้ขยายตัวสูงขึ้นอย่างมาก โดยมีปริมาณการจับสัตว์น้ำ
 เค็มได้ถึง ๑,๓๕๑,๕๕๐ ตัน และในปี ๒๕๒๐ จับได้ถึง ๒,๐๖๗,๕๓๓ ตัน ซึ่งมี
 มูลค่าถึง ๘.๖ พันล้านบาท ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ความต้องการใช้บริการเพื่อเก็บรักษา
 สิ้นค้าสัตว์น้ำจากอุตสาหกรรมห้องเย็นเพิ่มขึ้นอย่างมาก

๒.๑ องค์การอุตสาหกรรมห้องเย็น

เป็นหน่วยงานประเภทรัฐวิสาหกิจ สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
 จัดตั้งตามพระราชกฤษฎีกา พ.ศ. ๒๕๐๑ เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๐๑ ราชกิจจานุ
 เบกษาที่ ๗๕ พุทธศักราช ๒๕๐๑ มาตรา ๖ ได้กำหนดวัตถุประสงค์ที่สำคัญไว้
 ๒ ประการ คือ

๑. อำนวยความสะดวก ให้บริการแก่รัฐและประชาชนที่อยู่ห่างไกล
๒. ช่วยเหลือ แนะนำ และจัดบริการค้นคว้าทางวิชาการเกี่ยวกับการ
 ดำเนินงานทั่วไปของโรงงานห้องเย็น และโรงงานแช่ประกอบธุรกิจที่ต่อเนื่องหรือ
 คล้ายคลึงกันรวมทั้งอุตสาหกรรมอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมห้องเย็น

นอกจากวัตถุประสงค์ข้างต้นแล้ว กิจกรรมที่สำคัญ ๆ ขององค์การอุตสาหกรรม
 ธรรมห้องเย็นยังได้แก่ การค้าสินค้าสัตว์น้ำ การผลิตน้ำแข็งจำหน่าย และให้เข้า
 ห้องเย็นและรถตู้เย็น กล่าวคือ องค์การอุตสาหกรรมห้องเย็นจะซื้อปลาประเภทต่าง ๆ
 มาเก็บรักษาไว้ในห้องเย็นขององค์การที่กรุงเทพมหานคร และชุมพร แล้วค่อยจำหน่าย
 ให้กับประชาชนทั่วไปในบริเวณใกล้เคียง และยังส่งไปให้หน่วยจำหน่ายที่ห้องเย็น
 เชียงใหม่ และนครราชสีมา (โคราช) อีกด้วย ที่ผ่านมาก็กิจกรรมการค้าสัตว์น้ำ
 ขององค์การอุตสาหกรรมห้องเย็นยังมีปริมาณค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร
 เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณการจำหน่ายสินค้าสัตว์น้ำจากองค์การสะพานปลา
 กรุงเทพ เช่น ปริมาณปลาทะเลสดที่ส่งเข้าห้องเย็นต่าง ๆ เมื่อเปรียบเทียบกับ
 ที่ส่งออกจากสะพานปลากรุงเทพ มีเพียงร้อยละ ๘.๘๘ เท่านั้น ด้วยเหตุผลนี้เอง
 จึงทำให้องค์การอุตสาหกรรมห้องเย็นไม่สามารถที่จะรักษาเสถียรภาพของราคา

(Price Stability) สัตว์น้ำในตลาดเอาไว้ได้ ทั้งสัดส่วนที่แสดงข้างล่างนี้
แสดงอัตราร้อยละของปริมาณปลาทะเล เลสคที่ส่งออกจากสะพานปลากรุงเทพ ไปสู่
ตลาดย่อยในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด เพื่อการบริโภค

	<u>อัตราร้อยละ</u>
ส่งออกจากสะพานปลากรุงเทพฯ ไปสู่ตลาดย่อยในกรุงเทพฯ	๔๒.๐๙
ส่งออกจากสะพานปลากรุงเทพฯ ไปต่างจังหวัด	๒๐.๑๕
ส่งออกจากสะพานปลากรุงเทพฯ	
- ในสภาพปลาแปรรูป	๒๕.๑๓
- ส่ง เข้าห้องเย็นต่าง ๆ	๙.๘๘
ส่งออกจากสะพานปลากรุงเทพฯ ไปยังสถานที่อื่น ๆ	๒.๗๕

ที่มา : แผนกสถิติ กองสะพานปลากรุงเทพฯ, ๒๓ มีนาคม ๒๕๒๒.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากสภาพการที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและเพื่อปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ที่กล่าวมาแล้วองค์การอุตสาหกรรมห้อง เย็นจึงได้ดำเนินการก่อสร้างโรงงานห้อง เย็นเพิ่มขึ้นอีก ๕ แห่ง พร้อมกัน ได้แก่ที่ จังหวัดขอนแก่น สมุทรปราการ ระยอง สุราษฎร์ธานี และภูเก็ต (โรงงานห้องเย็นที่ดำเนินงานในปัจจุบันมี ๔ แห่ง คือ กรุงเทพมหานคร ชุมพร เชียงใหม่ และนครราชสีมา) โดยเริ่มสร้างในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ กำหนดแล้วเสร็จภายใน ๒ ปี หรือ ๒ ปีครึ่ง ทั้งนี้ ได้อาศัยเงินกู้ยืมจากภายในและภายนอกประเทศ เป็นจำนวน ๓๒๐ ล้านบาท ดังนี้

แหล่ง	จำนวน (ล้านบาท)	ดอกเบี้ย (% ต่อปี)	เวลาส่งคืน (ปี)	ระยะปลอดหนี้ (ปี)
๑. ธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB)	๑๘๖	๘.๗๕	๒๐	๔
๒. ธนาคารภายในประเทศ	๘๔	๗.๐๐	๑๐	๔
๓. ยืมจากรัฐบาลไทย	๔๕	-	๑๐	๔

ที่มา โครงการสร้างห้องเย็นและโรงน้ำแข็ง ๕ แห่ง ตามโครงการ
ใช้เงินกู้จากธนาคารพัฒนาเอเชีย และเงินกู้ภายในประเทศ พ.ศ.
๒๕๐๐ - ๒๕๒๒ องค์การอุตสาหกรรมห้องเย็น กระทรวง เกษตร
สิงหาคม ๑๙, หน้า ๑๐.

อย่างไรก็ตามในขณะนี้หน่วยผลิตขององค์การอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย มีเพียง ๒ แห่ง คือ ที่กรุงเทพมหานคร และที่ชุมพร ซึ่งมีกำลังการผลิตหรือขีดความสามารถในการผลิตรวมกันประมาณ ๑,๗๐๐ ตันต่อเดือน ส่วนอีก ๒ แห่งที่เชียงใหม่ และนครราชสีมาเป็นเพียงท่องเที่ยวที่เป็นหน่วยจำหน่าย โดยรับสินค้าสัตว์น้ำทะเลมาจากหน่วยผลิตอีกที่หนึ่ง ซึ่งหน่วยจำหน่ายนี้มีความจุรวมกันทั้งสิ้นประมาณ ๔๑๐ ตันต่อเดือน และถ้าเป็นไปตามเป้าหมายที่องค์การอุตสาหกรรมท่องเที่ยววางเอาไว้แล้วประมาณกลางปี พ.ศ. ๒๕๒๓ นี้จะมีท่องเที่ยวที่เปิดดำเนินการได้เพิ่มขึ้นอีก ๕ แห่ง ที่จังหวัดระยอง สุราษฎร์ธานี สมุทรปราการ ภูเก็ต (เป็นหน่วยผลิตทั้งสิ้น) มีความจุรวมกันประมาณ ๑,๔๐๐ ตันต่อเดือน และอีกแห่งที่ขอนแก่น (เป็นหน่วยจำหน่าย) มีความจุ ๑๕๐ ตันต่อเดือน เมื่อรวมท่องเที่ยวที่อยู่ในความควบคุมขององค์การอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะพบว่ากำลังการผลิตหรือขีดความสามารถในการผลิตต่อเดือน ปีประมาณ ๔,๑๖๐ ตันหรือประมาณ ๒๕,๐๐๐ ตันต่อปี เป็นอย่างต่ำ^(๑) จึงคาดได้ว่าจะทำให้ชาวประมงและผู้บริโภคที่อยู่ห่างไกล เช่น ในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะได้รับสินค้าสัตว์น้ำทะเลไปบริโภคมากขึ้น ในราคาที่ต่ำลง และมีคุณภาพสูง นอกจากนี้แล้วยังช่วยให้ชาวประมงได้รับราคาที่มีเสถียรภาพมากขึ้นด้วย

๒.๒ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของเอกชน

การประมงของประเทศไทยขยายตัวสูงขึ้นนับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๘ เป็นต้นมา กล่าวคือสัตว์น้ำทะเลที่จับได้เพิ่มขึ้นจาก ๐.๕ ล้านตันในปี พ.ศ. ๒๕๐๘

(๑)

ประมาณการจากกำลังการผลิตของท่องเที่ยว องค์การอุตสาหกรรมท่องเที่ยว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และจาก "โครงการสร้างท่องเที่ยวและโรงงานน้ำแข็ง ๕ แห่ง ตามโครงการใช้เงินกู้จากธนาคารพัฒนาเอเชียและเงินกู้ภายในประเทศ พ.ศ. ๒๕๒๐ - ๒๕๒๒" สิงหาคม ๒๕๑๘.

เป็น ๑.๕๕ ล้านตันในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ และสูงกว่า ๒ ล้านตันในปี พ.ศ. ๒๕๒๐ เป็นต้นมา ขณะเดียวกันมูลค่าสินค้าสัตว์น้ำทะเลส่งออกของไทยได้เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว จาก ๘๐๗ ล้านบาท ในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ เป็น ๑,๖๔๕ ล้านบาทในปี พ.ศ. ๒๕๑๖ ผลจากการ ประมงและการส่งออกสินค้าสัตว์น้ำทะเลออกได้ขยายอย่างรวดเร็วจึงทำให้ความต้องการใช้ห้องเย็น เพื่อเก็บรักษาสินค้าดังกล่าวมีมากขึ้น องค์การอุตสาหกรรมห้องเย็นเพียงแห่งเดียวที่นั้น ไม่สามารถให้บริการเพียงพอต่อความต้องการของชาวประมงพ่อค้าและผู้ส่งออกได้ ดังนั้นนักธุรกิจเอกชนจึงได้เริ่มหันมาสร้างโรงงานห้องเย็น เพื่อรับฝากสินค้าทะเลมากขึ้น โดยคิดอัตรา การรับฝาก กิโลกรัมละ ๑ บาท ต่อเดือน (ขององค์การอุตสาหกรรมห้องเย็น คิด .๗๕ บาท ต่อเดือน) ขณะเดียวกันผู้ประกอบการห้องเย็นบางแห่งได้ทำการประกอบธุรกิจส่งออกสินค้าสัตว์น้ำทะเลควบคู่กันไปด้วย เนื่องจากผลตอบแทนที่เขาได้รับ สูงนั่นเอง (กล่าวแล้วในบทที่ ๑)

การดำเนินงานอุตสาหกรรมห้องเย็นในปัจจุบันของเอกชนนับว่าขยายตัวอย่างรวดเร็ว เนื่องจากมีบทบาทสำคัญต่อการประมง และการจำหน่ายสัตว์น้ำทั้งภายในและนอกประเทศ ดังนั้นทางรัฐบาลจึงมุ่งส่งเสริมให้เอกชนจัดตั้งโรงงาน อุตสาหกรรมห้องเย็นตามจังหวัดชายทะเล และให้กระจายออกไปตามจังหวัดห่างไกลที่ไม่ค่อยได้รับสินค้าทะเลบริโภค และปรากฏว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๖ จนมาถึง พ.ศ. ๒๕๒๒ มีจำนวนห้องเย็นทั้งหมดอยู่ ๘๖ แห่ง โดยแบ่งเป็นขององค์การ อุตสาหกรรมห้องเย็น ๔ แห่ง ที่เหลือ ๘๒ แห่งเป็นของเอกชน ซึ่งในจำนวนนี้ได้ รับบัตรส่งเสริมการลงทุนจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน เพื่อการอุตสาหกรรม เป็นจำนวน ๔๕ แห่ง และพอประมาณการได้ว่าความจุของห้องเย็นเอกชนรวมกัน ทั้งสิ้นคงจะไม่ต่ำกว่า ๑๕๐,๐๐๐ ตันต่อปี ซึ่งเป็นตัวเลขที่ประมาณอย่างต่ำที่สุด^(๒)

(๒) ประมาณการจากกำลังการผลิตของห้องเย็น โดยคำนวณจากข้อมูลของ กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม, ๕ กุมภาพันธ์ ๒๒.

การดำเนินงานอุตสาหกรรมห้อง เย็นของ เอกชนนั้นส่วนใหญ่ดำเนินการด้านส่งออก และรับฝากสัตว์น้ำจากพ่อค้าขายส่งและพ่อค้ารายย่อย ส่วนพ่อค้ารายย่อยที่อยู่ตาม ต่างจังหวัดจะดำเนินงานในลักษณะที่รับซื้อสัตว์น้ำจากแหล่งต่าง ๆ รวมทั้งจากห้อง เย็นในกรุงเทพฯ เพื่อส่งออกไปจำหน่ายให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นนั้น หรืออาจจะ เก็บและรักษาสัตว์น้ำที่ซื้อจากชาวประมง เพื่อรอการลำเลียงส่ง เข้าห้อง เย็นที่กรุงเทพฯ อีกทอดหนึ่ง ห้อง เย็นที่ดำเนินการเพื่อการส่งออกโดยไม่ได้จำหน่ายสัตว์น้ำ ภายในประเทศและรับฝากสินค้าดังกล่าว มักเป็นห้อง เย็นขนาดกลาง มีปริมาณการผลิตขึ้นอยู่กับความต้องการของตลาดต่างประเทศเป็นสำคัญ (มีขนาดบรรจุประมาณ ๔๐๐ - ๖๐๐ ตันต่อปี) ซึ่งในขณะนี้สินค้าสัตว์น้ำส่งออกของไทย เช่น กุ้ง ปลาหมึก และปลาสดแช่แข็ง กำลังเป็นที่นิยมในตลาดต่างประเทศ โดยที่สินค้าประเภทดังกล่าวจำเป็นต้องผ่านขบวนการห้อง เย็น เพื่อทำการแช่แข็งก่อนการส่งออก ดังนั้น ควรที่จะมีการวางแผนขยายกำลังการผลิตของห้อง เย็น เพื่อรองรับความต้องการ สินค้าประเภทดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ เพราะในปีหนึ่ง ๆ สามารถนำเงินตราต่างประเทศ เข้ามาไม่ต่ำกว่า ๑,๐๐๐ ล้านบาท นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๖ เป็นต้นมา ดังแสดง ในตารางที่ ๒.๑

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๒.๑ แสดงปริมาณและมูลค่าสัตว์น้ำส่งออกของประเทศไทย

ปี พ.ศ.	สินค้าสัตว์น้ำส่งออก	
	ปริมาณ(ตัน)	มูลค่าพัน(บาท)
๒๔๘๕	๑,๑๖๐	๒๙๕
๒๔๘๘	๕,๕๐๖	๗,๕๒๕
๒๔๙๐	๒,๘๘๒	๘,๘๓๘
๒๔๙๕	๒๑,๐๖๑	๒๐,๐๑๒
๒๕๐๐	๑๙,๓๗๑	๖๙,๐๔๑
๒๕๐๕	๙,๐๗๘	๔๑,๒๓๕
๒๕๑๐	๑๗,๓๙๐	๒๘๖,๕๕๓
๒๕๑๑	๑๖,๑๙๖	๓๐๙,๐๐๐
๒๕๑๒	๒๑,๗๕๘	๓๒๔,๑๐๕
๒๕๑๓	๔๔,๙๕๖	๓๖๙,๘๑๘
๒๕๑๔	๕๕,๑๖๑	๔๙๗,๕๕๘
๒๕๑๕	๘๒,๓๘๑	๘๐๗,๑๖๕
๒๕๑๖	๑๐๔,๑๓๓	๑,๖๔๙,๙๓๐
๒๕๑๗	๘๘,๒๒๑	๑,๕๔๘,๙๗๗
๒๕๑๘	๙๗,๙๙๘	๒,๑๐๖,๐๘๘
๒๕๑๙	๑๓๓,๔๕๔	๓,๐๙๗,๗๔๑
๒๕๒๐	๑๘๐,๓๓๑	๓,๕๙๐,๙๐๓
๒๕๒๑	๒๓๕,๑๔๑	๕,๐๑๘,๔๗๓

006783

ที่มา : กรมประมง, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๒.๓ การแข่งขันระหว่างองค์การอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (รัฐวิสาหกิจ) กับท่องเที่ยว
เอกชนของเอกชนในปัจจุบัน

จากที่กล่าวมาในหัวข้อ ๒.๑ และ ๒.๒ พอจะกล่าวได้ว่า กำลังการผลิตหรือความจุท่องเที่ยวขององค์การอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (เมื่อรวมกับท่องเที่ยวอีก ๔ แห่ง) จะอยู่ระหว่าง ๑ ใน ๕ ของท่องเที่ยวเอกชน ทั้งหมดรวมกันเท่านั้น ซึ่งอาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ทางองค์การอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไม่สามารถพุงราคาสินค้าสัตว์น้ำที่ซื้อจากชาวประมง และราคาสินค้าสัตว์น้ำที่จะจำหน่ายให้แก่ประชาชนผู้บริโภคได้ ลักษณะการดำเนินงานขององค์การอุตสาหกรรมท่องเที่ยวกับของเอกชนมีทั้งเหมือนกันและแตกต่างกันสำหรับเอกชนรายใหญ่ ซึ่งมีอยู่หลายรายค่อนข้างคล้ายคลึงกับขององค์การอุตสาหกรรมท่องเที่ยว กล่าวคือ มีโรงงานท่องเที่ยวที่เป็นหน่วยผลิตตั้งอยู่ใกล้ท่าเทียบเรือ และสะพานปลาทำการซื้อสินค้าสัตว์น้ำเข้าเก็บรักษาไว้แล้วส่งไปยังโรงงานท่องเที่ยวสาขาของตนเอง ซึ่งเป็นหน่วยจำหน่ายที่ตั้งอยู่ใกล้ประชาชนผู้บริโภคตามภาคต่าง ๆ อีกทีหนึ่ง เช่น ในภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนี้ก็ยังมีท่องเที่ยวขนาดกลางที่ทำการจัดจำหน่ายทั้งภายในประเทศและส่งออกไปยังต่างประเทศด้วย ส่วนด้านความแตกต่างกันนั้นปรากฏว่าพ่อค้าสัตว์น้ำรายย่อยมักซื้อสัตว์น้ำที่ตลาดและนำมาฝากท่องเที่ยวเอกชน และขององค์การอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไว้จำหน่าย นอกจากนี้ยังมีพ่อค้าสัตว์น้ำหลายรายที่มีกิจการท่องเที่ยวของตนเอง อาจมาซื้อสัตว์น้ำที่ตลาดและที่ท่องเที่ยวของเอกชน และองค์กรไปเก็บรักษา เพื่อทำการจำหน่ายต่อไปก็ได้ และก็ยังมีพ่อค้าสัตว์น้ำรายเล็ก ๆ ซื้อสัตว์น้ำสดและแช่แข็งจากตลาดสัตว์น้ำจากท่องเที่ยวขององค์การอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและของเอกชน เพื่อนำไปทำปลาหนึ่งออกจำหน่ายแก่ประชาชนอีกทีหนึ่งตามภาคต่าง ๆ อีกด้วย เช่นในภาคเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นต้น จากลักษณะการดำเนินงานที่เหมือนกัน และแตกต่างกันนี้อาจก่อให้เกิดปัญหาการผูกขาดในการกำหนดราคาสินค้าในตลาดในอนาคตก็ได้ เพราะองค์การอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไม่สามารถเข้ามาแทรกแซงกลไกราคาได้เลย

ในระยะยาว ปัญหาการแข่งขันระหว่างองค์การอุตสาหกรรมกับของเอกชน จะรุนแรงยิ่งขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากมีแนวโน้มอย่างชัดเจนว่า เอกชนจะเข้ามาดำเนินการอุตสาหกรรมท้องถิ่นมากขึ้น ดังเหตุผลที่ได้กล่าวมาแล้ว และอีกประการหนึ่งที่สำคัญก็คือ ด้านการประหยัคภายนอก (External Economy) ที่เกิดขึ้นโดยตรง เช่น มีตลาดรับซื้อ และจำหน่ายสัตว์น้ำที่มีปริมาณมากขึ้น การขยายตัวของท่าเทียบเรือและสะพานปลา ถนน พลังงาน และแหล่งสินเชื่อ รวมทั้งการส่งเสริมอุตสาหกรรมท้องถิ่นจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (Board of Investment) ด้านตลาดรับซื้อสินค้าสัตว์น้ำแช่เย็นและแข็ง ก็กว้างขวางขึ้น ทั้งภายในและตลาดต่างประเทศ เช่น ฮองกง ญี่ปุ่น อเมริกา อิตาลี มาเลเซีย และประเทศในทวีปยุโรป ส่วนประโยชน์ทางการประหยัคภายใน (Internal Economy) ก็คือ การสร้างโรงงานที่มีขนาดเหมาะสม (Optimum Size) มีการใช้อุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ ทุกชิ้น โดยไม่ปล่อยทิ้งไว้เฉย ๆ มีการเก็บค่าบริการจากสินค้าโดยไม่ปล่อยให้ท้องถิ่นว่างไว้เลย ขณะเดียวกันมักจะมีการซื้อสินค้าทุกประเภทมาเก็บรักษาไว้ในท้องถิ่น เป็นสินค้าประเภทสัตว์น้ำแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งทำให้เอกชนยังได้รับประโยชน์จากการประหยัคภายในมากขึ้นด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วองค์การอุตสาหกรรมท้องถิ่นก็ควรที่จะปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตที่มีอยู่ให้สูงขึ้นทัดเทียมกับท้องถิ่นของเอกชนให้ได้ มิฉะนั้นแล้วองค์การอุตสาหกรรมท้องถิ่นอาจจะต้องออกไปจากการแข่งขันในปัจจุบันก็เป็นได้ เพราะมีกำไรที่ค่อนข้างต่ำ และอาจจะขาดทุนในระยะอันใกล้นี้ได้ เช่น ^(๓) การดำเนินงานของท้องถิ่นที่ชุมพรตั้งแต่ปี พ.ศ.

(๓) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, องค์การอุตสาหกรรมท้องถิ่น, ผลการดำเนินงานของท้องถิ่นชุมพรระหว่างปี ๒๕๑๔ - ๒๕๑๘ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, ๒๕๑๘, หน้า ๒๐.

๒๕๑๕ ถึง พ.ศ. ๒๕๑๘ ปรากฏว่า ขาดทุนติดต่อกันโดยตลอด เฉลี่ยปีละประมาณ ๒.๔๕ ล้านบาท ซึ่งสาเหตุเกิดมาจากความสามารถดำเนินการผลิตได้ตามขีดความสามารถที่กำหนดไว้ คือ ๕,๐๐๐ ตันต่อปี โดยที่การผลิตจริงทำได้เพียง ๑,๕๐๐ ตันต่อปีเท่านั้น (ประมาณร้อยละ ๓๐ ของขีดความสามารถที่โรงงานมีอยู่)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๒.๔ อุปสรรคของการตั้งอุตสาหกรรมห้องเย็น

ปัจจุบันอุตสาหกรรมห้องเย็นทั้งภาคเอกชน และภาครัฐบาลกำลังขยายตัว ออกไปตามจังหวัดต่าง ๆ ของประเทศไทยทั้งในแหล่งผลิตและแหล่งจำหน่ายมากขึ้น ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์หลักขององค์การอุตสาหกรรมห้องเย็นได้วางไว้ แต่การดำเนินงานขององค์การอุตสาหกรรมห้องเย็นที่ผ่านมามักประสบกับความล้มเหลว จึงทำให้การขยายตัว เป็นไปอย่างเชื่องช้า ตรงกันข้ามโรงงานห้องเย็นของเอกชน กลับขยายตัวไปได้เร็วกว่า เนื่องมาจากการดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และขณะเดียวกันทางรัฐบาล ได้ให้การส่งเสริมอุตสาหกรรมประเภทนี้ควบคู่กันด้วย ถึงอย่างไรก็ตามการตั้งโรงงานห้องเย็นขึ้นมาในแต่ละจังหวัด มักประสบกับปัญหาที่แตกต่างกันไปตามสภาพการณ์ของจังหวัดนั้น ที่จะกล่าวต่อไปจะเป็นอุปสรรคที่สำคัญได้แก่

๑. เงินทุน เงินทุนอาจกล่าวได้ว่าเป็นสิ่งที่สำคัญ ก่อนการดำเนินการ ใช้เงินทุนในการสร้างโรงงานห้องเย็นจะแตกต่างกันไปตามลักษณะของห้องเย็น นั้น ๆ เช่น ลักษณะห้องเย็นที่สร้างไว้สำหรับฟรีย (Freeze) สินค้าสัตว์น้ำให้ แข็งภายใน ๒ ชั่วโมง ภายใต้อุณหภูมิ -25°C ถึง -50°C ย่อมใช้เงินลงทุนที่สูงกว่าลักษณะห้องเย็นที่สร้างไว้สำหรับเก็บสินค้า ซึ่งมีอุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ -10°C ถึง -15°C ทั้งนี้เพราะวัสดุตลอดจนเครื่องจักรที่ใช้ทำความเป็นของห้องฟรีย (Freeze) มีราคาสูงกว่านั่นเอง นอกจากเงินลงทุนเพื่อการก่อสร้างห้องเย็น แล้วในกรณีที่โรงงานห้องเย็นนั้นดำเนินการเพื่อการส่งออก และอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าสัตว์น้ำด้วยแล้ว เงินลงทุนที่ใช้ย่อมสูงเป็นเงาตามตัวด้วย เพราะจะต้องมีเงินส่วนหนึ่งสำรองไว้ซื้อสินค้าสัตว์น้ำ เพื่อเก็บรักษาไว้ หรือแปรรูป ก่อนการส่งออก เป็นต้น เงินทุนที่ใช้สร้างโรงงานห้องเย็นนี้มีตั้งแต่ ๒ - ๑๐๐ ล้านบาท ตามขนาดและลักษณะของห้องเย็น ดังที่กล่าวมาแล้ว เงินทุนส่วนใหญ่มีมาจากธนาคารพาณิชย์โดยการกู้และเบิกเกินบัญชี (Overdraw) ซึ่ง

อัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารคิดขณะนี้ประมาณร้อยละ ๑๘ (เก็มร้อยละ ๑๕) หรือ อาจมาจากการรวมหุ้นของบุคคลต่าง ๆ ในกรณีที่เป็นห้างหุ้นส่วน เป็นต้น

๒. แหล่งผลิตสินค้าสัตว์น้ำ ในที่นี้จะหมายถึงจังหวัดหรือเขตพื้นที่ที่อยู่ติดชายทะเล เมื่อชาวประมงจับสัตว์น้ำได้ก็จะนำขึ้นมาเทียบท่าที่สะพานปลา หรือ แพลลา ซึ่งไม่จำเป็นว่าจะต้องเป็นที่สะพานปลาหรือแพลลาในจังหวัดที่ตนอาศัย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพอใจ และราคาสัตว์น้ำที่เขาจะได้รับ จากการประมงในแต่ละวัน แหล่งผลิตสินค้าสัตว์น้ำของไทยได้แก่ จังหวัดที่อยู่แถบชายทะเล ๒๓ จังหวัด จังหวัดสมุทรสาคร มีปลาทะเลสด ขึ้นมาที่สะพานปลา มากที่สุด โดยเฉลี่ย ประมาณปีละ ๐.๒๕ ล้านตัน และรองลงมาคือ กรุงเทพมหานคร ประมาณปีละ ๐.๑๑ ล้านตัน ดังนั้นจึงสังเกตได้ว่าในเขต ๒ จังหวัด นี้จะมีอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์น้ำรวมกันอยู่มากกว่าจังหวัดอื่น ๆ เพื่อรอรับสัตว์น้ำที่ขึ้นมาจากเรือที่สะพานปลาหรือแพลลา ส่วนจังหวัดอื่นที่ไม่ได้อยู่ชายทะเลนั้น คงเป็นเพียงหน่วยจำหน่าย ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป กล่าวได้ว่าทั้งโรงงานท่องเที่ยว และแหล่งผลิตสินค้าสัตว์น้ำจะต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ถ้าแหล่งผลิตสินค้าสัตว์น้ำจับสัตว์น้ำได้น้อยแล้ว โรงงานท่องเที่ยวต่าง ๆ จะต้องประสบกับการขาดทุน เพราะไม่สามารถทนกับการขาดทุน ต้นทุนคงที่ (Fixed Cost) ที่สูงมาก เช่น ค่ากระแสไฟ น้ำมันเชื้อเพลิง ค่าจ้างและอื่น ๆ เป็นต้น ในทางตรงกันข้ามถ้าโรงงานท่องเที่ยวมีน้อยจะมีผลทำให้ราคาสินค้าสัตว์น้ำถูกกตราคารับซื้อ และสินค้าส่วนที่เหลือจากการบริโภคและที่เก็บไว้ในห้องเย็น มักจะถูกนำมาทำเป็นอาหารสัตว์ (ปลาเปิด) ในปีหนึ่ง ๆ ประมาณร้อยละ ๖๐ ของปริมาณปลาที่จับได้ ดังนั้น แหล่งผลิตสินค้าสัตว์น้ำจึงมีความสำคัญต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างมาก

๓. ราคาสินค้าสัตว์น้ำที่ซื้อขายในตลาด ราคาสินค้าดังกล่าวจะต้องขึ้นลงบ้าง พ่อค้าสินค้าสัตว์น้ำเมื่อประมูลรับซื้อสินค้าสัตว์น้ำจากสะพานปลา หรือ

แพปลา ในครั้งหนึ่ง ๆ จะมีปริมาณมาก และมักจะนำมาขายในตลาดไม่หมด ภายในวันนั้นที่เหลือจึงนำไปเก็บไว้ในห้องเย็น สินค้าสัตว์น้ำที่นำไปเก็บไว้ในห้องเย็นนี้ มักเป็นสินค้าที่มีราคาต่ำ อันเนื่องมาจากมีปริมาณมาก (Excess Supply) ซึ่งเขาคิดว่าจะนำออกมาจำหน่ายในตลาดเมื่อมีราคาสูง ในช่วงระยะเวลาที่รับฝากนี้โรงงานห้องเย็นจะคิดอัตราค่าบริการรับฝากเป็นรายเดือน ๆ ละ ๑ บาทต่อกิโลกรัม (องค์การอุตสาหกรรมห้องเย็น .๗๔ บาทต่อกิโลกรัม) จะเห็นได้ว่าถ้าราคาสินค้าสัตว์น้ำในตลาดผู้บริโภคขึ้นลงมาก และบ่อยครั้งมากเท่าไร จะทำให้ผู้ประกอบการห้องเย็นมีรายได้มากขึ้นเท่านั้น ห้องเย็นจึงดำเนินการต่อไปได้ ในทางตรงกันข้าม โรงงานห้องเย็นจะมีอุปสรรคเพราะขาดรายได้ จากการรับฝากอย่างมากถ้าราคาสินค้าสัตว์น้ำมีราคาสูงมาก จนทำให้พ่อค้าสินค้าสัตว์น้ำไม่สามารถซื้อสินค้าดังกล่าวมาเก็บรักษาได้ในห้องเย็นได้

๔. ตลาดที่จะระบายสินค้าสัตว์น้ำ จากการที่พ่อค้านำสินค้าสัตว์น้ำไปเก็บไว้ในห้องเย็น ขณะที่ปริมาณมากเกินความต้องการ (Excess Supply) และเขาจะระบายสินค้าดังกล่าวออกจากห้องเย็นในยามขาดแคลน (Shortage) เช่นในช่วงสงวนพันธุ์ปลา เกิดพายุ เป็นต้น สำหรับประเทศไทย ตลาดที่จะระบายสินค้าสัตว์น้ำจากห้องเย็นนี้ มีทั้งตลาดภายในและนอกประเทศที่มีอุปสรรคอย่างมาก และถ้าอุปสรรคดังกล่าวเพิ่มมากขึ้นเท่าใด ปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับห้องเย็นจะมีมากขึ้นเท่านั้น เพราะสินค้าสัตว์น้ำที่เก็บเอาไว้ในห้องเย็นไม่สามารถระบายไปสู่ตลาด

๕. ปัจจัยพื้นฐานในการผลิต (Infrastructure) ของอุตสาหกรรมห้องเย็น อุปสรรคในด้านนี้มักจะได้แก่ การที่ต้นทุนคงที่ (Fixed Cost) มีราคาสูงขึ้น ซึ่งได้แก่ การที่ราคาไฟฟ้า, ราคาน้ำมัน, ค่าจ้าง และสิ่งอื่น ๆ มีราคาสูงขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง ซึ่งปัญหานี้กำลังประสบกับอุตสาหกรรมห้องเย็นอย่างมากในขณะนี้